

บทที่ 6

บทสรุป

1. กำเนิดรัฐธรรมนูญ

จากสังคมเดิมของมนุษย์มีความเป็นอยู่คล้ายสัตว์ต่อมาเมื่อมนุษย์ได้พัฒนาทั้งร่างกายและสมองทำให้มนุษย์เข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของตนเอง โดยยอมสละสิทธิเสรีภาพบางส่วนให้กับสังคมโดยมีผู้นำที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่คนในสังคมนั้น และขณะเดียวกันผู้ปกครองหรือหัวหน้าก็มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขซึ่งผู้นำในยุคต้น ๆ ของสังคมมนุษย์มาจากผู้ที่แข็งแรงเป็นนักสู้สามารถใช้กำลังปกป้องคุ้มครองสมาชิกในสังคมให้มีความปลอดภัยได้ และเนื่องจากมนุษย์ในสมัยโบราณนั้น ยังไม่สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ จึงเชื่อว่าปรากฏการณ์ธรรมชาตินั้นเกิดจากการกระทำของเทพเจ้าทำให้เกิดการปกครองระบอบเทวสิทธิหรือระบอบเทวาริปไตย ที่เชื่อว่าผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นตัวแทนของพระเจ้าด้วยความเชื่อดังกล่าวการปกครองจากหัวหน้ากลุ่มหัวหน้าเผ่ากลายเป็นการปกครองระบอบเทวาริปไตย เริ่มมีอาณาเขตที่เป็นดินแดนของตนเองมีประชากรที่พูดภาษาเดียวกันมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมเดียวกัน มีอำนาจปกครองที่เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น และในระยะต่อมากลายเป็น “รัฐ”

ซึ่งความหมายของ “รัฐ” ที่นักนิติศาสตร์และนักรัฐศาสตร์ให้คำจำกัดความไว้ใกล้เคียงกันพอสรุปได้ว่า “รัฐ” คือ กลุ่มของประชากรที่รวมกันอยู่เป็นปึกแผ่น มีดินแดนเป็นของตนเองและอยู่ร่วมกันอย่างอิสระภายใต้การปกครองอันเดียวกัน หรือถ้าจะแยกองค์ประกอบของรัฐ ทางด้านสังคมวิทยาจะประกอบไปด้วย 3 องค์ครใหญ่ ๆ คือ

- ประชากร
- ดินแดน
- อำนาจอธิปไตย

ถ้าขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดจะไม่ถือว่าเป็น “รัฐ”

รัฐต่าง ๆ ได้พัฒนาระบบการปกครองมาจากระบอบเทวาธิปไตย พัฒนามาเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ผู้ปกครองมีอำนาจสูงสุด แต่เพียงผู้เดียวเรียกว่ากษัตริย์ และการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของทุกรัฐมีความคล้ายคลึงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และไม่สามารถควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองให้อยู่ในความเหมาะสมพอดีได้ จากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาการใช้อำนาจที่เอาเปรียบประชาชนจึงทำให้เกิดวิธีการแก้ปัญหาขึ้น และวิธีการแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจของผู้ปกครองที่มีอำนาจเด็ดขาดอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงผู้เดียว เป็นการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นสามฝ่ายตามแนวความคิดของ John Locke และ Montesquieu คือ อำนาจอธิบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และอำนาจทั้งสามจะไม่อยู่ที่คน ๆ เดียวกันทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน อีก

ทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งใช้อำนาจจนเกินควรทำให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนแก่ประชาชน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1788 อเมริกาได้นำแนวความคิดของ John Locke และ Montesquieu ดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการเขียนหลักเกณฑ์ในการปกครองประเทศเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” ถือว่าเป็นจุดกำเนิดของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน และเป็นจุดกำเนิดของระบอบประชาธิปไตยยุคใหม่ด้วย หลักเกณฑ์สำคัญในรัฐธรรมนูญของอเมริกา ได้แก่

1. ทุกคนมีความเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน
2. ผู้ปกครองประเทศมาจากความเห็นชอบของประชาชนส่วนใหญ่
3. ผู้ปกครองจะต้องใช้อำนาจในการปกครองเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชน
4. การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องสามารถควบคุมตรวจสอบให้อยู่ในความเหมาะสมพอดีได้

จากการประกาศใช้ **รัฐธรรมนูญ** ของอเมริกาทำให้เกิดหลักการใหม่ ๆ ในการปกครองประเทศหลายประการเช่น

1. **เกิดรัฐธรรมนูญ** คือ เกิดกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศที่ร่างขึ้นโดยตัวแทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชน เพื่อให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นั้นและผู้ปกครองต้องใช้อำนาจในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ

2. เกิดหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน เพื่อประชาชน เกิดวิธีการได้มาของอำนาจใหม่ เกิดกระบวนการใช้อำนาจใหม่ ที่สำคัญคือได้กระบวนการและวิธีการในการควบคุมการใช้อำนาจให้อยู่ในความเหมาะสมได้

3. เกิดหลักการแบ่งแยกอำนาจ หมายความว่าอำนาจในการปกครองประเทศจะไม่อยู่ที่คน ๆ เดียวอย่างในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อีกต่อไป แต่จะแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และทั้ง 3 อำนาจมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

4. เกิดหลักการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจ หมายความว่า การใช้อำนาจของผู้ปกครองสามารถตรวจสอบและควบคุมให้อยู่ในความพอเหมาะพอดีได้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ตามระบอบประชาธิปไตย

รัฐต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันมีระบอบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันบ้าง คล้ายคลึงกันบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐนั้น ๆ จะยึดหลักทางการเมืองการปกครองอย่างไร ซึ่งระบอบการเมืองการปกครองในโลกปัจจุบันอาจจะแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ระบอบประชาธิปไตย
2. ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ระบอบประชาธิปไตย คือระบอบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยประชาชนเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทน

ตามบทบัญญัติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเช่น การปกครองของประเทศ
ไทย ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เป็นการปกครองที่แตกต่างจาก
ระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์นี้ประชา
ชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศน้อยมาก เพราะกลุ่มผู้ปก
ครองเป็นกลุ่มที่ได้อำนาจการปกครองประเทศมาโดยการบีบบังคับ ซึ่งอาจ
จะเป็นการบีบบังคับโดยตรง เช่น การปฏิวัติ รัฐประหาร หรือเป็นการ
บีบบังคับโดยทางอ้อมเช่น ประเทศจีน พรรคคอมมิวนิสต์จัดให้มีการเลือก
ตั้ง แต่การเลือกตั้งไม่เป็นอิสระโดยพรรคคอมมิวนิสต์ส่งสมาชิกของพรรค
มาให้เลือกเพียงพรรคการเมืองเดียว ประชาชนไม่มีสิทธิการเลือกพรรคการเมือง
อื่น เป็นต้น

ตามสภาพความเป็นจริงในโลกปัจจุบันประเทศต่าง ๆ จะปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยส่วนหนึ่ง และระบอบคอมมิวนิสต์ส่วนหนึ่ง แต่
อาจจะแยกมาอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นระบอบการปกครองของประเทศโลกที่สาม
นั้น เนื่องมาจากประเทศในโลกที่สามเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประเทศ
ต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ได้นำเอาแบบอย่างของระบอบการปกครองทั้งสองมาใช้
แต่ในทางปฏิบัติอาจจะแตกต่างกันไป หรือนำมาใช้ไม่เต็มรูปแบบ ทั้งนี้อาจ
จะเป็นเพราะชนบทรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม การศึกษาที่แตกต่างกัน
จากประเทศที่เป็นแม่แบบ จึงทำให้ระบอบการปกครองที่นำมาใช้นั้น
ปรากฏออกมาในรูปแบบแตกต่างกันไป ทั้งนี้จะพบได้ในประเทศต่าง ๆ ใน
แอฟริกา อเมริกากลาง และในเอเชีย

2. ความหมายของรัฐธรรมนุญในระบอบประชาธิปไตย

จากกำเนิดของรัฐธรรมนุญดังกล่าวมาแล้วนั้น สามารถกล่าวได้ว่า แต่เดิมก่อนปี คศ. 1788 ประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีรัฐธรรมนุญใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ แต่แนวทางในการปกครองในยุคนั้นขึ้นอยู่กับผู้ปกครองแต่เพียงผู้เดียว จนเป็นต้นเหตุของการใช้อำนาจเกินขอบเขตของความเหมาะสมพอดี จนกลายเป็นการกดขี่และเอาเปรียบประชาชน และทำให้เกิดวิธีการแก้ไขโดยหลักการแบ่งแยกอำนาจ และเกิดระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา เพื่อแก้ไขการใช้อำนาจของผู้ปกครองที่ขาดความเป็นธรรมโดยกระบวนการของระบอบประชาธิปไตย ที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนุญ

ฉะนั้นความหมายของรัฐธรรมนุญในระบอบประชาธิปไตย คือเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ ที่บัญญัติขึ้นโดยประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชน โดยยึดหลักความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน และผู้ที่มาใช้อำนาจในการปกครองประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนส่วนใหญ่ และการใช้อำนาจปกครองจะต้องเพื่อคุ้มครองป้องกันสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชน โดยที่การใช้อำนาจของผู้ปกครองจะต้องสามารถตรวจสอบควบคุมให้อยู่ในความเหมาะสมพอดีได้

ในปัจจุบันนักวิชาการหลายท่านทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของรัฐธรรมนุญไว้หลากหลายความหมาย ซึ่งพอสรุปได้

ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ เพราะเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทุกประเทศต่างบัญญัติเรื่องของอำนาจการบริหารประเทศไว้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะประเทศนั้นปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบอบการปกครองอื่น ต่างบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเรื่องเดียวกันคือเรื่องของอำนาจการบริหารประเทศ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการบริหารประเทศ เนื่องจากเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ไม่ว่าจะบัญญัติไว้สั้นหรือยาวอย่างใดก็ตาม แท้จริงแล้วเป็นการบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการบริหารประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจและการควบคุมการใช้อำนาจ ฯลฯ และสิ่งที่แตกต่างกันในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ หรือในรัฐธรรมนูญที่มีระบอบการปกครองแตกต่างกันก็คือที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจและการควบคุมการใช้อำนาจจะมีรายละเอียดแตกต่างกัน เช่น

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มาของอำนาจจะมาจากประชาชนโดยผ่านตัวแทน หรือ ที่ประเทศไทยเรียกว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และตัวแทนจะเข้าไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองแทนประชาชน ตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศนั้น

ในทางตรงกันข้าม การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบอบเผด็จการที่มาจากอำนาจจะไม่ได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง แต่จะได้อำนาจการบริหารประเทศมาโดยวิธีการปฏิวัติรัฐประหารด้วยกำลังอาวุธ หรืออาจจะได้มาโดยการเลือกตั้งแต่การเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้ง

ที่ไม่มีอิสระ เช่นประเทศจีน พรรคคอมมิวนิสต์ ส่งสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ มาให้ประชาชนเลือกเพียงพรรคการเมืองเดียวเป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าทุกประเทศไม่ว่าจะมีการปกครองในระบอบใดต่างมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดที่กำหนดถึงที่มาของอำนาจการใช้อำนาจ การควบคุมการใช้อำนาจฯ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารประเทศ

รัฐธรรมนูญที่มีใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกันคือ

1. รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร
2. รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร คือรัฐธรรมนูญที่ถูกร่างขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษร มีความชัดเจน แบ่งเป็นหมวดหมู่เป็นมาตรา และบัญญัติข้อความต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจการบริหารประเทศ อย่างเช่นรัฐธรรมนูญของไทย ของฝรั่งเศส เป็นต้น

รัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญจารีตประเพณี ในปัจจุบันมีใช้อยู่ไม่มากนัก รัฐธรรมนูญจารีตประเพณีนี้จะไม่มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะยึดถือแนวทางที่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลายาวนาน ในเรื่องอำนาจต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ ถึงแม้จะไม่ได้บัญญัติรัฐธรรมนูญไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่เป็นส่วนประกอบของรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐธรรมนูญจารีตประเพณีสมบูรณ์ขึ้น รัฐธรรมนูญจารีตประเพณีนี้ยังมีใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ

3. หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่จะใช้แก้ไขปัญหาการใช้อำนาจของผู้ปกครอง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน การแบ่งแยกอำนาจในระบอบประชาธิปไตยได้แบ่งอำนาจออกเป็น 3 อำนาจคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

อำนาจนิติบัญญัติ มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

อำนาจบริหาร มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย

อำนาจตุลาการ มีหน้าที่ในการใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน

ระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่างในปัจจุบันมีเป้าหมายเหมือนกันทุกประเทศคือ รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน

ในระบอบประชาธิปไตยระบบประธานาธิบดี อย่างเช่นสหรัฐอเมริกาจะมีที่มาของอำนาจ วิธีการใช้อำนาจและกระบวนการควบคุมการใช้อำนาจในการปกครองประเทศในระดับต่าง ๆ แตกต่างไปจากประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้เพราะประเทศเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระบบกึ่งประธานาธิบดีกึ่งรัฐสภา จึงทำให้มีที่มาของอำนาจ กระบวนการใช้

อำนาจ รวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจ ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศแต่อย่างไรก็ตามเป้าหมายสุดท้ายเป็นเป้าหมายเดียวกันคือรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน

ส่วนประเทศอังกฤษจะยิ่งแตกต่างออกไปอีก ถึงแม้จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบทางสังคมที่แตกต่างกันทั้งในอดีตและปัจจุบันของแต่ละประเทศ เป็นผลทำให้ระบบการเมืองการปกครองมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาของสังคมที่แตกต่างกันนั่นเอง

อังกฤษปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอีกทั้งมีองค์กรทางการเมืองที่แตกต่างออกไปจากประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มาของอำนาจ กระบวนการใช้อำนาจ และวิธีการควบคุมการใช้อำนาจ ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการแตกต่างกันออกไป รวมทั้งรัฐธรรมนูญของอังกฤษเป็นรัฐธรรมนูญจารีตประเพณีที่สามารถปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจ และการควบคุมการใช้อำนาจปกครองได้ตามความเหมาะสมของสังคม และปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร การเปลี่ยนแปลงแก้ไขกระทำได้อย่างยากกว่า

ฉะนั้นจึงเห็นว่าในแต่ละประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีองค์กรทางการเมือง หรือมีสถาบันทางการเมือง ที่ทำหน้าที่ในการใช้อำนาจแตกต่างกัน ถึงแม้จะมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็นอำนาจ

นิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เช่นเดียวกันก็ตาม แต่ที่สำคัญก็คือจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ **รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน**

4. สิทธิเสรีภาพ

สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากการให้ แต่สิทธิและเสรีภาพเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ และทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน เมื่อใดที่มนุษย์ขาดสิทธิเสรีภาพ มนุษย์จะเรียกกร้อง ซึ่งบางครั้งการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของมนุษย์นั้น แม้จะต้องสูญเสียชีวิตก็ยอม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการมากที่สุด คือสิทธิและเสรีภาพ

เมื่อเราพิจารณาถึงการเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะพบว่า มาจากการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพเกือบทั้งสิ้น แม้กระทั่งมหาบัตร Magna Carta เกิดขึ้นมาจากการเรียกร้องสิทธิของพวกขุนนางที่ไม่ต้องการให้กษัตริย์ใช้อำนาจเกินกว่าทำให้ประชาชนเดือดร้อน จึงทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างขุนนางกับกษัตริย์ที่เขียนขึ้นจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง และในการประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาที่เช่นเดียวกันเป็นความต้องการสิทธิเสรีภาพ ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ รวมทั้งการปฏิวัติใหญ่ของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ก็มีสาเหตุมาจากการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ไม่ต้องการให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไป และหลังจากประชาชนปฏิวัติสำเร็จได้ประกาศปฏิญญาสิทธิมนุษยชน และพลเมืองของฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1789 เนื้อหาสาระของปฏิญญาสิทธิมนุษยชนก็คือมนุษย์ทุกคนเกิดมาเสมอภาคกัน และรัฐจะ

ต้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าว โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย

สำหรับประเทศไทยก็มีลักษณะคล้ายกับประเทศอื่น คือประชาชนเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง นับจากการปฏิวัติของคณะราษฎรเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ก็เกิดจากการเรียกร้องสิทธิ และเสรีภาพ ที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และเหตุการณ์ที่เห็นเด่นชัดอีกกรณีหนึ่งก็คือ เหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 สาเหตุมาจากการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2515 ซึ่งประชาชนไม่สามารถจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเขียน การพูด และการชุมนุม ฯลฯ ประชาชนจึงรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิเสรีภาพจากรัฐบาลขณะนั้น จนทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะมีมากหรือน้อยเพียงใดจะพิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญของประเทศนั้น ๆ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ ถ้ารัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนไว้ ในที่สุดประชาชนก็จะรวมตัว และเรียกร้องทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศอิตาลี และกำลังเกิดขึ้นในประเทศพม่าขณะนี้

จึงสรุปว่าการได้มาซึ่งอำนาจของผู้ปกครองประเทศ มีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะผู้ได้อำนาจมานี้จะเปลี่ยนอำนาจที่มีอยู่เป็นกฎหมายตามที่ต้องการ และอำนาจนั้นจะบังคับ

ให้กับประชาชนโดยตรง ฉะนั้นประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือตัวประชาชนเอง ที่จะร่วมกันรักษาสีสิทธิเสรีภาพของตนให้ได้มากน้อยเพียงใดด้วย

5. การจัดทำรัฐธรรมนูญโครงสร้างและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ

การจัดทำรัฐธรรมนูญไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว แต่ละประเทศ มีวิธีการจัดทำรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญคือผู้มีอำนาจสูงสุดในขณะนั้น ตลอดจนระบอบการปกครอง ประวัติศาสตร์ทางการเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของประชาชนในขณะนั้น

ผู้ที่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญได้จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจปกครองในขณะนั้นจัดทำขึ้นเอง หรือสั่งให้คณะบุคคล หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดทำขึ้นมาก็ได้ แต่บุคคลที่ไม่มีอำนาจปกครองประเทศในขณะนั้นไม่สามารถจะจัดทำได้ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง ที่มาของอำนาจปกครอง การใช้อำนาจปกครองและรวมทั้งระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการปกครองประเทศ ฉะนั้นผู้ที่สร้างกฎเกณฑ์ในการปกครองประเทศได้ จะต้องเป็นผู้มีอำนาจ เช่นในสมัยที่มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจต่าง ๆ เป็นของกษัตริย์เพียงผู้เดียว ไม่มีผู้ใดสามารถจะไปกำหนด หรือลดอำนาจหน้าที่ของกษัตริย์ได้ ประชาชนจึงต้องทำการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองก่อน เมื่อได้อำนาจแล้ว จึงจัดทำรัฐธรรมนูญหรือบัญญัติกฎระเบียบต่าง ๆ

ในการปกครองประเทศได้ เช่นการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 และการปฏิวัติของไทยปี พ.ศ. 2475 เป็นต้น

ในกรณีที่กษัตริย์สั่งให้จัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นมาใช้เอง โดยไม่ได้เกิดจากการปฏิวัติ ก็ถือได้ว่ารัฐธรรมนูญมาจากกษัตริย์เป็นผู้จัดทำขึ้น หรือจะอ้างว่าพระเจ้าเป็นผู้มอบให้ ทั้งนี้ก็สุดแท้แต่ว่าความเชื่อของประชาชนเช่นไร

สรุปได้ว่าการจัดทำรัฐธรรมนูญนั้นมีวิธีการและที่มาแตกต่างกัน แต่ที่เหมือนกันคือต้องมีอำนาจ และใช้อำนาจที่มีอยู่นั้นเปลี่ยนเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่จะบัญญัติเกี่ยวกับที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจ การควบคุมการใช้อำนาจในการปกครองประเทศ

การจัดทำรัฐธรรมนูญของไทย ไม่แตกต่างจากการจัดทำรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ถ้าพิจารณาจากการจัดทำรัฐธรรมนูญของไทยทั้ง 16 ฉบับ ต่างมาจากจุดเดียวกันคือมาจากผู้มีอำนาจในขณะนั้น และอำนาจดังกล่าวโดยทั่วไปแล้วมาจากการปฏิวัติ เมื่อคณะผู้ทำการปฏิวัติทำการปฏิวัติสำเร็จ ได้อำนาจการปกครอง ก็จะใช้อำนาจตั้งคณะบุคคลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จัดร่างรัฐธรรมนูญขึ้นโดยกำหนดถึงที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่มีอำนาจขณะนั้นต้องการ จะมีเพียงรัฐธรรมนูญบางฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 ที่เกิดจากการเรียกร้องของประชาชน ให้รัฐบาลขณะนั้นจัดทำขึ้น

เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ ฉะนั้นโครงสร้างและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญจึงประกอบไปด้วยเรื่องของ อำนาจอเป็นสำคัญ

แนวความคิดเรื่องอำนาจในการบริหารประเทศได้แบ่งอำนาจออกเป็น 3 อำนาจคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และแนวความคิดนี้ได้รับการยอมรับ และนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในโลกเสรีประชาธิปไตย หรือโลกคอมมิวนิสต์ มักจะแบ่งอำนาจบริหารประเทศเป็น 3 อำนาจ สิ่งที่จะแตกต่างเป็นรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติในเรื่องของที่มาของอำนาจ การใช้ อำนาจ การควบคุมการใช้อำนาจเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า เนื้อหาของรัฐธรรมนูญนั้น จะถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจให้จัดทำรัฐธรรมนูญนั้นต้องการ หมายความว่าถ้าผู้ให้จัดทำรัฐธรรมนูญต้องการให้อำนาจมีที่มาอย่างไร ใช้อำนาจอย่างไร ข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญนั่นเอง อย่างเช่นรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้ร่างขึ้น และมาตรา 17 ก็เป็นการให้อำนาจเบ็ดเสร็จแก่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ใช้อำนาจนั่นเอง หรือรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2534 ที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (ร.ส.ช.) ให้ร่างขึ้น ก็เป็นไปตามความต้องการของคนะ ร.ส.ช. ที่จะถ่ายทอดอำนาจต่อไปโดยที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่บัญญัติว่าผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง คือต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ฉะนั้นเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ร.ส.ช ให้ร่างขึ้น (พ.ศ. 2534) ผู้ได้รับการเสนอชื่อ

เป็นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นบุคคลที่มาจากคณะ ร.ส.ช คือ พล.อ. สุจินดา คราประยูร และเป็นเหตุให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนว่า คณะ ร.ส.ช ถ้ายกถอดอำนาจเผด็จการไว้ในรัฐธรรมนูญจนทำให้เกิดเหตุการณ์จลาจลเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 และเป็นแรงผลักดันให้รัฐสภาต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะพบว่าเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้มีอำนาจให้จัดทำเป็นสำคัญ ถ้าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจจัดทำ รัฐธรรมนูญนั้นก็จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่ารัฐธรรมนูญที่จัดทำโดยคณะปฏิวัติ ฉะนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจึงมีเนื้อหาแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่มาของอำนาจที่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญนั้น แต่เนื้อหาหลักที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับของทุกประเทศคือ เรื่องของอำนาจการบริหารประเทศ

6. วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทย

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นของการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นช่วงของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1-6 คือระหว่างปี พ.ศ. 2475 ถึงปี พ.ศ. 2501 ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวคณะราษฎรซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในขณะนั้น ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองและประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ ซึ่งคณะผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองได้พยายามที่จะมอบอำนาจในการปกครองให้กับประชาชนอย่างแท้จริง หมายความว่ามีความตั้งใจจะทำให้

ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของ
คณะราษฎร

เหตุผลที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้จากรัฐธรรมนูญ
แต่ละฉบับเริ่มจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจได้แก่ คณะ
ราษฎรจำนวน 70 คนที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปทำหน้าที่ในสภาเรียกว่าสภา
ผู้แทนราษฎร ซึ่งดูเสมือนว่าไม่เป็นประชาธิปไตยเพียงแต่เปลี่ยนอำนาจ
จากพระมหากษัตริย์มาอยู่ที่คณะราษฎรเท่านั้น แต่เมื่อคณะราษฎรได้
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 จะพบว่าสภาผู้แทนราษฎรมิได้มาจาก
การแต่งตั้งเพียงอย่างเดียว แต่มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
ส่วนหนึ่ง ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งทางอ้อมก็ตาม และอีกส่วนหนึ่งมาจาก
การแต่งตั้งจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นที่เลื่องในการเริ่มต้นของระบอบ
ประชาธิปไตย

หลังจากการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2
เป็นเวลา 13 ปีเศษ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ซึ่งในรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้บัญญัติให้การปกครองของไทยเป็นการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเช่นเดิม โดยมี 2 สภา ได้แก่สมาชิกสภาผู้
แทนราษฎร จำนวน 178 คน เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและวุฒิส
มาชิกมาจากการแต่งตั้งเพียง 80 คน จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
ฉบับที่ 3 ดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าคณะผู้บริหารประเทศขณะนั้น
พยายามที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้น โดย
บัญญัติให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เลือกตั้งจากประชาชนถึง 178 คน
และสมาชิกแต่งตั้งเพียง 80 คนเท่านั้น แต่หลังจากใช้อำนาจตามบท

บัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ได้เพียง 1 ปี 6 เดือน ก็ต้องเลิกใช้ เพราะอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ไม่สามารถแก้ไขปัญหา ของชาติขณะนั้นได้ คณะทหารจึงทำการปฏิวัติและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 4 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผู้ร่างได้พยายามบัญญัติเพื่อแก้ไขข้อบก พร่องที่เคยมีมาในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามี ถึง 100 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเพียง 99 คน ทั้งนี้เพื่อให้ สมาชิกวุฒิสภาเป็นเสียงสนับสนุนรัฐบาลให้มั่นคง แต่รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 นี้เป็นเพียงรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเท่านั้น จึงใช้เพียง 1 ปี 4 เดือนเศษ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 ก็แล้วเสร็จ จึงประกาศใช้โดยมี 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎร 120 คนและวุฒิสภา 100 คน แต่การใช้อำนาจบริหาร ประเทศตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาขณะนั้นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ คณะทหารจึงทำการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 5 และนำรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2 มาแก้ไขปรับปรุงประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 6 และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้นานถึง 6 ปีเศษ จึงได้ถูกจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และประกาศ ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6

เมื่อพิจารณาจากการปกครองใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 ถึงการ ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 นี้เป็นเวลา 26 ปีเศษ และในช่วง ระยะเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายประการ โดยเฉพาะเกิดการปฏิวัติโดยใช้กำลังทหารหลายครั้ง แต่คณะผู้มีอำนาจขณะ นั้นยังรักษาไว้ซึ่งประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิมีส่วน ในการปกครองมากขึ้นตามลำดับดังที่กล่าวมา แต่ยังไม่ทันประสบผล

สำเร็จได้ถูกจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำกำลังทหารทำการปฏิวัติ และยกเลิกรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือฉบับที่ 7

ระยะที่ 2 ระยะของการปกครองโดยทหารหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำกำลังทหารทำการปฏิวัติ ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 ต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้อำนาจเบริจเสร็จแก่นายกรัฐมนตรี โดยมีสภาพณะปฏิวัติแต่งตั้งจากหัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นสภาให้ความเห็นชอบ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะการจำกัดสิทธิเสรีภาพในทางการเมือง

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับหลักการของระบอบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการ แต่ถ้าพิจารณาจากสภาพปัญหาของชาติขณะนั้นแล้วถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจการปกครองเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง ถ้าปราศจากอำนาจเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 แล้ว สิทธิเสรีภาพของประชาชนอาจสูญเสียไปมากกว่าที่ถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ขณะนั้น

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2502 ถึงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511 รวมเวลา 9 ปีเศษ ถูกประชาชนเรียกร้องให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง รัฐบาลขณะนั้นจึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8

เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511 โดยสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้มีสองสภาคือสมาชิกสภาผู้แทนเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 219 คน และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง 164 คน ถ้าพิจารณาจากหลักการดังกล่าวจะเป็นหลักการของระบอบประชาธิปไตย เพราะอำนาจมาจากประชาชน แต่ในทางปฏิบัติกลุ่มอำนาจทางทหารยังมีบทบาทสูง ทำให้คณะทหารได้เข้ามาบริหารประเทศตามรัฐธรรมนูญอีก แต่บริหารประเทศได้เพียง 3 ปี 4 เดือนเศษ คณะทหารต้องทำการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งมีบทบัญญัติคล้ายรัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 โดยให้อำนาจเด็ดขาดแก่คณะปฏิวัติ ซึ่งดูเหมือนเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่มีผู้ใดสามารถทำนายได้ว่าถ้าไม่ทำการปฏิวัติและให้อำนาจเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญ ประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพ หรือจะถูกริดรอนสิทธิเสรีภาพจากระบบการปกครองเผด็จการคอมมิวนิสต์ที่คุกคามอยู่ขณะนั้น และถ้าเหตุการณ์เป็นเช่นประเทศเขมร ประชาชนคงจะตอบได้ว่าเผด็จการทหารนั้น แท้จริงแล้วเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 รัฐบาลทหารถูกกดดันจากกลุ่มต่อต้านอย่างมากจนทำให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งเรียกว่าเป็นวันมหาวิปโยค ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งทางความคิดของชนในชาติ จึงเกิดการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธระหว่างทหารกับกลุ่มต่อต้าน ในที่สุดรัฐบาลทหารขณะนั้นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ผู้มีอำนาจขณะนั้นจึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่

ยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดเท่าที่เคยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 9 ฉบับ แต่การใช้อำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 นี้ ไม่เอื้ออำนวยต่อปัญหาของชาติขณะนั้น ทำให้คณะทหารทำการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเนื้อหาสาระคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 และฉบับที่ 9

ดังที่กล่าวมาแล้วว่ารัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้โดยคณะปฏิวัติถ้าเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย จะเห็นว่าเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน แต่คำนึงถึงปัญหาของชาติขณะนั้นถูกคุกคามจากประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ พยายามที่จะเข้าครอบงำประเทศไทย ซึ่งการใช้อำนาจทางทหารถือว่าเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก

หลังจากคณะปฏิวัติได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 ได้ประมาณ 11 เดือนเศษ คณะปฏิวัติชุดเดิมได้ทำการปฏิวัติรัฐบาลที่ตนสนับสนุนอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อยกเลิกการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 เปลี่ยนแนวทางในการปกครองประเทศใหม่ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ของชาติขณะนั้น จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ไปพรากก่อนขณะที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนรัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ประกาศใช้ได้เพียง 1 ปี 1 เดือนเศษ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ร่างเสร็จ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2521

ระยะที่ 3 ระยะของการปกครองกึ่งทหารกึ่งประชาธิปไตย

หลังจากความขัดแย้งทางความคิดของชนในชาติลดลงรัฐบาลขณะนั้นได้จัดทำรัฐธรรมนูญขึ้น ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่ยอมรับว่ายึดหลักการของการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างมาก ซึ่งสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสองสภา คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 301 คน และสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง 225 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นระบบประชาธิปไตยที่ดีนับจากได้วางเส้นทางของระบบประชาธิปไตยมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถึงอย่างไรก็ตามผู้ที่ขึ้นมาบริหารประเทศยังคงเป็นทหารแต่ใช้อำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากความมั่นคงของรัฐบาลยังคงต้องการความคุ้มครองจากทหารอยู่

ผู้นำทางทหารเป็นผู้ใช้อำนาจทางการปกครองตามรัฐธรรมนูญนานถึง 8 ปี ซึ่งทำให้ระบบประชาธิปไตยของไทยพัฒนาไปมากพอสมควร หลังจากนั้นนักการเมืองอาชีพได้เข้ามาบริหารประเทศเป็นผลทำให้เกิดการใช้อำนาจทางการเมืองก้าวก้าวข้าราชการประจำ และใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์ ทำให้คณะทหารกลับมาทำการปฏิวัติอีกครั้ง คือคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แต่คณะปฏิวัติไม่กล้าใช้อำนาจเผด็จการทหารเข้าปกครองประเทศตลอดไป ทั้งนี้เพราะเกิดกระแสต่อต้านเผด็จการทหารทั้งในและนอกประเทศ จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 เพียง 9 เดือนเศษ แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 เมื่อวันที่ 9

ธันวาคม พ.ศ. 2534 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถูกกล่าวหาว่าคณะปฏิวัติมีเจตนาที่จะถ่ายถอดอำนาจสู่รัฐสภา เป็นผลให้มีการต่อต้านและเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองอย่างจริงจัง จึงเกิดรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 คือฉบับปัจจุบัน ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540

ระยะที่ 4 ระยะของการปฏิรูปทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย การบริหารราชการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 – 14 – 15 นั้น เกิดปัญหาจากการใช้อำนาจทางการเมืองในทางมิชอบหลายประการเช่น การทุจริตประพฤติมิชอบ เกิดธุรกิจการเมืองรวมทั้งการใช้อำนาจทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เป็นผลทำให้เกิดกระแสเรียกร้องจากประชาชนให้ทำการปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งการปฏิรูปทางการเมืองก็คือการเปลี่ยนกระบวนการได้มาของอำนาจทางการเมืองเสียใหม่เพื่อจะให้ได้คนดีมีความรู้เข้ามาบริหารประเทศ รวมทั้งเปลี่ยนขั้นตอนการใช้อำนาจในการบริหารการปกครองให้สอดคล้องกับที่มาของอำนาจด้วย และที่สำคัญก็คือกำหนดองค์กรและวิธีการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้มีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งด้วย

จากแนวทางการปฏิรูปทางการเมืองดังกล่าวจะกระทำได้จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ในที่สุดสภาได้ดำเนินการสรรหาคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นจากการเลือกตั้งทางอ้อมของประชาชนเรียกว่า “สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ” (ส.ส.ร.) ให้จัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

การดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้รับฟังความต้องการและ
ความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ

เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญยึดหลักสำคัญได้แก่

- ความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคกัน
- ผู้ปกครองมาจากตัวแทนของประชาชนมาจากการเลือกตั้ง
ตามบทบัญญัติของกฎหมาย
- การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและผล
ประโยชน์ของประชาชน
- การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องสามารถตรวจสอบและควบคุม
ให้อยู่ในความเหมาะสมได้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยเป็นรัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เคยมีมา
